

Przejęcie władzy przez faszystów w Austrii w roku 1938 zmusiło wielu pisarzy, w obawie o własne życie bądź na znak sprzeciwu wobec zachodzących zmian, do opuszczenia kraju. Jednym spośród tych, którzy zdecydowali się na ten krok, był Franz Theodor Csokor. Csokor jako cel wyjazdu wybrał Polskę. Niniejsza praca stanowi próbę przedstawienia polskiemu czytelnikowi tak ważnej dla naszego kraju postaci. Ten ceniony austriacki pisarz i dramaturg, uznawany za ambasadora polskiej kultury i literatury poza granicami naszego kraju jest jednocześnie symbolem bilateralnych stosunków Polski i Austrii.

Na wstępie autor rozprawy przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii relacji między Austrią i Polską. Opisuje też polskich badaczy przedmiotu, którzy wiele swych publikacji poświęcili właśnie badaniu kontaktów Polski i Austrii na płaszczyźnie kultury i literatury.

W dalszej części rozprawy autor przybliży życiorys dramaturga, jego pierwsze próby literackie oraz dzieła, dzięki którym Csokor zasłynął.

W pracy położony został jednak zdecydowany nacisk na pobyt Franza Csokora w Polsce. Autor omawia związki, jakie łączyły literata z krajem nad Wisłą, zanim jeszcze ten opuścił Austrię i udał się na emigrację. W tym celu doktorant przywołuje pamiętny pobyt pisarza w Krakowie podczas I wojny światowej czy teatralną inscenizację *Nieboskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego oraz związane z tym wizyty w kraju.

Czytelnik ma następnie okazję zapoznać się z polskim etapem w życiu Csokora-emigranta. Omawia się m.in. przyjaźnie, jakie zawiązał podczas pobytu w Chorzowie, a następnie w Warszawie, a także utwory, które powstały w Polsce. Autor próbuje oddać atmosferę, jaka towarzyszyła mu w kraju oraz relacje, jakie łączyły autora dramatu *Dritter November 1918* z Polską i Polakami.

W dalszej części rozprawy przedstawione zostały losy pisarza, który wskutek rozpoczętych w Polsce działań wojennych zmuszony został opuścić kraj. Przez Rumunię i Jugosławię dotarł na wyspę Korčula, a następnie, po dwóch latach, wraz z partyzantami przedostał się żaglowcem do Włoch. Stamtąd po zakończeniu wojny powrócił na stałe do Wiednia. Omawiając okres od powrotu pisarza po wojnie do ojczyzny aż do śmierci, autor opisuje m.in. działalność Csokora w PEN Clubie czy jego pracę twórczą, z naciskiem na teatralne odsłony jego dzieł. Na ich tle ukazuje powojenne kontakty pisarza z Polską i Polakami, m.in. jego wizyty w naszym kraju oraz relacje, jakie łączyły go po wojnie z Brandstaetterem, Iwaszkiewiczem, Lecem czy Paradowskim.

W ostatniej części autor podejmuje problem recepcji pisarza w Polsce. W tym celu analizie poddane zostały nie tylko prace, które ukazały się drukiem, ale także przestrzeń wirtualna. Autor dochodzi do wniosku, iż pisarz jest jak dotąd, pomimo powstania kilku wybitnych prac na jego temat, mało znany wśród Polaków. Niniejsza praca, napisana w języku polskim, ma przyczynić się do rozpropagowania sylwetki pisarza w naszym kraju.

30.08.2021, Marcin Marek